רםג א מיי׳ פ״ג מהלכות

הלכה כ סמג לאוין קלב

טוש"ע י"ד סי' פג סעי'

ת: דסד ב מיי׳ שם הלכה יט

סעיף י וע"ש בהגה"ה: רסה ג מיי׳ שם הלכה יח

ועיין בהשגות ובמ"מ וסמג שם טוש"ע

י"ד סימן פו סעיף א: רסו ד מיי׳ שם הלכה ח

:טוש"ע שם סעיף ח

תורה אור השלם

1. וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא יַאָבֵל: ויקראַיי יַאָבַל: ויקראַיי

לעזי רש"י

.[פילוט"א].

פלט"א [פל"ט].

אלבו"ן [אלבו"ם]. תיבון (הביצה). חלבון (הביצה). מויי"ל [מויו"ל].

חלמון (הביצה).

מוסף רש"י

אלו הן סימני ביצים.

של עוף טהור

מ.). שכודרת.

. ויקרא יא מא

טוש"ע שם סי׳ פו

םר.

בודרת. פי׳ הקונט׳ כדור פלוט״א גלעז משמע דגרם כודרת

בחגיגהש (דף ג) דברי חכמים כדרבונות ככדור של בנות ומהא דכתיב

ברי"ש דכדור שהוא פלוט"א אחרונה ברי"ש כדאמר

פלוט"א אין ראיה משם דא"כ הוה

ליה למימר ככדור אלא אומר ר"ת

דכף שימוש הוא כגר שהולך וגולה

אל ארץ רחבת ידים במקום שאין

מכירים אותו דור כמו (תהלים פד)

ל) [ת"ח מוחק הך ותניא גבי בילים וה"ג דגים ואלו הן סימני וכו' כי הוא סיפא דברייתא דלעילו. ל) [מוספתא פ"ג ה"ח ע"ש], ג) [ל"ל הלבון מבחוץ והלמון מבפנים],

ד) [מוספמה פ"ג ה"ח
ע"ש], ד) [לעיל סב:], ו) [ל"ל מטמאה בכעדשה], 1) בילה ו:, ה) [שייך לע"בן, ט) והך דרשה לא נמלא בחגיגה וע׳ מוס׳ סנהדרין כו. ד״ה כדור וכו׳ ליינו כדדרשינן בירושלמי דסנהדרין פ"י וע"ע תוספות סוכה לו. ד"ה אתרוג וכו' ליינו כדדרשינן בפסיקתא רבתא דברי חכמים וכו' ע"ש ועיין רש"א], י) [ל"ל הדא שלפותה וכן העתיקו התוס׳ בע"ז מ. ד"ה המר רבה ע"ש ורש"ה גרים הדה קלופתא], כ) [בע"ו לח. קטפעט], ל) [בע"ו נה. ד"ה קמ"ל קימחא אימא להיפך ול"ל באח' ר"ח], ל) [דגים קטנים מלוחים], מ) בע"ז איתא שהשומן דגים, ל) [וע"ע חוספות ע"ז מ. ד"ה אמר רבא יתוספות בילה טו: ד" ומוספות פנים עוד קיים קא משמע לון, **ס**) [ג"ל כדתנן], **ע**) [ג"ל ובה"ג כי כך אימא בהלכות גדולות פי

גליון חש"ם

גיד הנשהן,

גמ' אין מוכרים ביצת מריפה. נרי"ף הגירסת נכילה:

שימה מקובצת וכן בסמוך דדריש ביצת ממא דאמירא מדרחיר ובהלכות גדולות בהלכות גיד הנשה משמע דקרא דבת היענה לא איצטריך . לגופיה אלא למידק מיניה יכו׳ ונ״ב וז״ל תוס׳ וכר תייב חייל תוסי חיצוניות פ"ק דבכורות קשה לר"י מאי קאמר מנין לביצת טמאה שהיא אסורה וכו' ת"ל דכל היוצא מן הטמא וכו' י"מ דה"ק מנין לביצת טהורה מותרת דסד"א דאסורה משום אבר מן החי ול"נ דא"כ ה"ל למימר מנין לביצת טהורה . שהיא מותרת ועוד דנפקא שהיא מותרת ועוד דנפקא לן ביצת טהורה שמותרת מתקח לך ולא לכלביך דממעטינן מיניה עוף (טהור) [טמ׳] ונראה לר״י לפרש וכו' ככתוב בתוס' ועוד פי׳ הר״מ דקבעי מנין ועוז פייהו מזקבעימנין לביצה שאסורה וחשובה בריה שלא להתבטל ברוב ... ולהכי מייתי קרא דקרי ליה בת היענה. ולפי' ר"י ניחא דקאמר שאם רקמה ניתה לקה וקשה למה ואכלה לוקה וקשה למה לי רקמה תיפוק ליה דכל היוצא מן הטמא וכו׳ ולהאי דפי׳ ר״י ניחא דאי . לקי עלה הואיל ואף ביצה טהורה הויא אבר מן החי ושריא כי נמי הוי דשרץ . שרי דדווקא בביצת עוף טמא חזינן איסור מבת היענה אבל בביצת השרץ

:לא שמעינן ע"כ שם

ה"א משום עוף טמא הוא דאסירא

ובעי לאתרויי ביה משום שרץ העוף ואי אתרו ביה משום שרץ הארץ

לא לקי: חי מדרבנן. הא דרבי אליעזר בן יעקב מדרבנן הוא דקאסר בטהורין אבל טמאין שרך גמור הוא ולוקה לדברי הכל

עוברי דגים. בילי הדגים כמות שהן מחוברים יחד: שכודרת. עבה ככדור פלוט"ח: כודרם ועגולגולם. חדח היח דחי תנח עגולגולת לחודה הוה משמע עגולה כעדשה וכגבינה להכי תנא כודרת ועגולגולת כעיגולה של כדור שאינה קלושה אלא עגולה (ישעיה כג) לנוף ילופך [לופה] כדור אל ארץ רחבת ידים ופי׳ שם בקונטרם

בעובי והדר מפרש ראשה אחד כד וראשה אחד חד דלא ככדור ממש אלא אטוברי דגים ¢ותניא גבי ביצים יאלו הז משוכה לארכה ועגולה לרחבה: כד. פלט"א בלע"ז. שאינו חד אלא ככדור: **חלבון.** חלבו"ן: **חלמון.** מויי"ל: בילת השרץ. לב והלטחה מטילין בינים. ולקמן מפרש למאי הלכתא אשמעינן שהיא בינת השרך ליתני טמחה סתמח: בחתוכות. דליכח למיקם אכודרת ועגולגולת: בערופות בקערה. שהכל מעורב: אין מוכרין. ביצה של תרנגולת טרפה לעובד כוכבים דילמא הדר ומזבין לה לישראל אלא א״כ טרופה בקערה דתו לא זבין לה ישראל מיניה לפיכך הואיל ומותר למכור להם בינה טרופה בקערה אין לוקחין ביצים טרופות דלמא דטרפה הואי וזבנה ישראל ניהליה: הכי גרסינן אלא אמר ר' זירא סימנים לאו דאורייםא. הנך סימני בינים לאו הלכה למשה מסיני נינהו ולא סמכינן עלייהו: ח' ספיקות הן. בעופות כדחמרן לעיל בשמעתח: ליבדוק בבילים דידהו. ומהם הוא ניכר אם עוף טהור הוא: ודאי טמאה. ואי אמר לך עובד כוכבים של עוף פלוני טהור הוא ודאי משקר: אבל ראש אחד כד כו'. סייעתא הוו הנך סמנים לעובד כוכבים לדבריו אי אמר לך של עוף פלוני טהור סמוך עליה דקא מסייעי ליה סימני ואי לא לא תסמוך עליה: ה"ג דאיכא דעורבא דדמי לדיונה: ריקמה. נולר השרץ בתוכה: וניקבה. שיוכל ליגע בריקום: של נחש דומה לשל שרך וטומחה חין דתניא יכל השרץ השורץ על הארץ יכל הארץ לרבות בה: השורך על החרץ. וחי לח חשמעינן שהיא בילת השרך אלא טמאה סתם

סימני ביצים כל שכודרת ועגולגולת ראשה אחד כד וראשה אחד חד מהורה ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין ממאין יחלְבון מבחוץ וחלמון מבפנים מהורה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים ממאה חלמון וחלבון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ לא צריכא דחתוכות וליבדוק בחלמון וחלבון במרופות בקערה וכה"ג מי זבנינן מינייהו והא תניא פּסֹאין מוכרין ביצת מרפה לעובד כוכבים אלא א"כ מרופה בקערה לפיכך יאין לוקחין מהם ביצים מרופות בקערה אלא אמר ר' זירא סימנין לאו דאורייתא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב אסי ∞שמנה ספיקות הן ליבדוק בביצים דידהו אלא ש"מ םימנין לאו דאורייתא אלא למאי הלכתא קתני לה הכי קאמר יב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין או חלמון מבחוץ וחלבון מכפנים ודאי ממאה רישיה חד חד רישיה חד כד וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ואמר לד של עוף פלוני ומהור הוא סמוך עליהם בסתמא לא תסמוך עליהם דאיכא דעורבא דדמי לדיונה אמר מר חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ למאי הלכתא אמר רב עוקבא בר חמא לומר שאם ריקמה וניקבה י (בכעדשה מממא) מתקיף לה רבינא ודלמא דנחש היא אלא אמר רבא ישאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ אי הכי מאי איריא דטמאה אפילו דטהורה נמי

(גר) מדור באהלי רשע ובסוף פרק חין מעמידין (ע"ז דף מ.) גרים בקונט' עוברי דגים טהורים ארוכים אחזי ליה י (דהדר בקליפתה) אמר ליה כזה מהו א"ל טמא אמר ליה לא ביש לי דאמרת

כודדת בדל"ת ופירש עגולה ככד: סימנין לאו דאורייתא. אומר ר"ת דדוקא סימני בילים משום דאיכא דעורב דדמו לדיונה אבל סימני עוברי דגים דאורייתא יש לסמוך עליהם כדאמר סוף פרק אין מעמידין (ע"ו דף מ. ושם) דאמר רב קרבי דגים אין נקחין אלא מן המומחה ופריך ל"ל מומחה לבדוק בסימנין דתניא כסימני בילים כו' ומשני שנימוחו ולא משני סימנים לאו דאורייתא וכי תימא משום דמשמע ליה דבכל ענין אין ניקחין אלא מן המומחה אפילו אמר של דג פלוני וטהור דאז היה ראוי לסמוך עליו דעל כרחך לא איירי בכל ענין דבאומר מלחתים נקחים אף שלא מן המומחה ועל זה אנו סומכים לאכול אותן דגים שקורין ברבט"א בלע"ז ואפילו לא ידעינן אם נשרו הקשקשין בשעה שעולה מן המים סמכינן אסימני עוברי דגים ומיהו בירושלמי משמע דאין לסמוך על סימני עוברי דגים דגרסי׳ התם נתן בר אבא קם קמיה דשמואל אמר ידענא מפרשא בין עוברי דגים טהורים לעוברי דנים טמאים עוברי דגים טמאים עגולים

שרחבה ברחשה חחד והולכת ומקלרת ונמשכת (שם). ועגולגולת. עגולה מצידיה ומגלגלת . לידיה רחבים (שם). ראשה אחד כד. רחב פלטר"ה בלע"ז, כלומר עשוי ככד שרחב מחחמיו בית מושבו (שם). חלבון. אלנוס״ל (שם). חלמון. מויז״ל (שם). ביצת השרץ. לכ והלטאה מטילי בילים הן, לב הוא כיכורי"ל בלע"ו, הדומה ללפרדע, ונפקא

מינה דאם ריקמה וניקבה מטמא במגע (שם). על טהור טמא אלא סופך לומר על

רבינו גרשום חלבון זהו לובן של עסקינן בחתוכות. כלומר שהקליפה חתוכה ואין יכול להכירה באותה סימנין: ולבדוק בחלבון שאע"פ שחוץ לקליפה הן והקליפה שבורה יכול להכיר בקערה אם חלמוז מבפנים: בטרופות . בקערה שאין יכול להכיר. והתניא אין מוכרין ביצת טרפה לעובד כוכבים אא״כ טרופו׳ בקערה לפי שאין לוקחין ממנו ביצים טרופות ואיז לחוש ביצים טודפות ואין לחוש שמא ימכרם לישראל: אלא א״ר זירא סימנין . לאו דאורייחא. כלומר לאו האוריתא. כלומו סימני ביצים: שאם ריקמה וניקבה ל) שנקבה הציור בתוכה דמי כשרץ עצמו מטמא בכעדשה שכן חומט תחיל׳ ברייתו בכעדשה: ודילמא דנחש הוא כלומר ונחש לא מטמא שאין מטמאין אלא . וקרא אסמכתא בעלמא לומר ביצת השרץ שריקמה וניקבה ואכלה . כלומר ביצת לוקה משום שרץ השורץ על הארץ מדאורייתא אבל אפרוחים שלא נפתחו לוקה עיניהם מדרבנן . דקרא אסמכתא

א) נראה דנ"ל שריקם השרן

טמא טהור אלמא אין בודקין בסימנין כדהדר ליה שמואל לנתן בר אבא ומשמע אפי׳ על סימני הברייתא אין לסמוך מדלא אמר לו שיבדוק בסימני הברייתא וגם מה שאמר נתן בר אבא הן סימני הברייתא והש"ס דידן הוה מלי לשנויי הכי אלא דשפיר קא משני ומה שאנו לוקחין מן העובדי כוכבים בילים אע"פ שאינם אומרים

וכי לא ריקמה איסורא איכא מלקות ליכא דלאו שרץ הוא: גיעולי של עוף פלוני וטהורים הם אנו סומכים על רוב בילים שמלויין בינינו דשל עופות מהורים הם ומה שאנו לוקחים מן העובדי כוכבים אובליא"ש וקנטיא"ש שנילושו בבילים אע"ג דאסרי׳ הכא ליקח מהם בילים טרופות בקערה לא דמיא דהכא איכא ריעותא מדובין להו עובד כוכבים טרופות בקערה ש"מ דמוכחא מילחא דישראל מכרם לו לפי שהיו של טרפה אבל עיסה שנלושה בבילים לא חיישינן ואזלינן בתר רוב ביצים שאינן של טריפות ולא חיישינן שמא היה בהם דם דרוב ביצים אין בהם דם ומעשים בכל יום שאנו אוכלין ביצים מגולגלות אע"פ שאין יכולות ליבדק ומיהו ? ר"ת היה אוסר ליקח מן העובדי כוכבים אובליא"ש וקנטיא"ש משום בשולי עובדי כוכבים אע"ג דאמר בירושלמי דפת נמנו עליו והתירוהו שאני הכא שנילושו בביצים ונאסרו מטעם שלקות שלא היה בכלל ההיתר דשתי גזירות היו דגזרה דפת מי״ח דבר דגזור תלמידי שמאי והלל אבל גזרה דשלקות קדמה הרבה חדע מדבעי למימר בסוף פרק אין מעמידין (ע"ז דף לו:) דהויא מדאורייתא מדכתיב אוכל בכסף משבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה ולבסוף מסיק דקרא אסמכתא בעלמא הוא ואי מי"ח דברים היתה לא היה טועה בה הש"ס שידועות לכל היו כדאמר בפרק . אין מעמידין (שם דף לו.) שפשט איסורן בכל ישראל ומיהו נראה דאע"ג דאמרינן הלכה כמאן דאסר ביצים משום בישולי עובדי כוכבים בפ' אין מעמידין דתניא כוותיה מכל מקום עיסה שנלושה בביצים אין לאסור משום דקמחא עיקר כיון דמברכין עליה המוציא לחם מן הארץ ואנו סומכין על הימר דירושלמי דפת ואמרינן בפרק אין מעמידין (שם לח.) גבי 🍳 (קרבי דגים) אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסגא יש בהם משום בישולי עובדי כוכבים ופריך פשיטא ומשני מהו דתימא הרסגא עיקר קמ"ל קימחא עיקר משמע דאי הוה הרסנא עיקר היה מותר ואע"פ שהקמח מעורב בו ומטעם זה אין להתיר עיסה של פשטיד"א שאפאו עובד כוכבים מ) שהשתנונית הוא בעין על העיקה וגם מתחילתו הוא נאסר משום בישולי עובדי כוכבים ולא דתי לעיקה שנלושה בבילים שהבילה נתבעלה מתחלה ולא נאסר מעולם: שאם ריקמה וניקבה משמא בכעדשה. דווקא ניקבה כדתנן בפרק העור והרוטב (לקמן קכו:) בילת שרץ המרוקמת טהורה ניקבה כל שהוא טמאה: שאם ריקמה ואכלה דוקה עליה משום שרץ כו'. וא"ת לאכילה ולמלקות ל"ל ריקמה הא קיי"ל כל היולא מן הטמא שיכדתניא בפ״ק דבכורות (דף ה:) ומהאי טעמא אסרינן החם מי רגלים של חמור א וכן בסמוך דדריש בילם טמאה דאסירא מדכמיב ואת בת היענה ל"ל ש (וכי האי גוונא) משמע בפ' גיד הנשה דקרא דבת היענה לא אינטריך לגופיה אלא למידק מניה הא דעוף טהור שריא דס"ד אמינא דאסירא משום דלא אשכח מידי דאתי מחי ושריא כדאמר בפ"ק דבכורות (דף ו:) גבי חלב של בהמה טהורה דבעי התם קרא למשרי ואין הלשון משמע כן דקאמר מנין לבילת טמאה שאסורה ולא קאמר מנין לבילת טהורה שמותרת ונראה לפרש דבילת עוף טהור נפקא לן דשרי מדדרשינן לקמן (דף קת.) גבי שלוח הקן חקח לך ולא לכלביך דממעטינן מיניה עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא ולהכי אלטריך בת היענה לאסור ביצי עוף טמא דס"ד דשרו משום דליכא מידי דאתי מחי ושריה רחמנא והך ביצה כי אבר מן החי היא ושריה רחמנא הלכך הויא שריא אפילו בעוף טמא ודיוקא דלך ולא לכלביך הוה אוקמינן אאפרוחים טמאים אבל ביצים לישתרו דכה"ג קאמר בפ"ק דבכורות (דף ו:) גבי חלב בהמה טמאה והשתא ניחא הא דנקט בילת שרץ דוקא ריקמה אסירא ואי לא ריקמה שריא מטעם חידוש כמו דעוף טהור שבעופות הוא דכתב קרא דבת היענה ולא בשרץ ומיהו קשה כיון דבילת השרץ לא ילפי מבילת עוף טמא כל שכן בילת טרפה ובריש מסכת בילה (דף ג:) משמע דאסירא מדאורייתא וי"ל דמסברא